

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПОСТВОЄННОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

*Збірник матеріалів
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)*

25 жовтня 2024 року

**Львів
2024**

Львівський державний університет
внутрішніх справ

Психологія особистості фахівця
в умовах воєнного часу
та поствоєнної реабілітації

*Збірник матеріалів
IX Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)*

25 жовтня 2024 року

Львів

УДК 159.942.5;159.98.+316.613.5

П 86

Рекомендовано до розміщення в електронних сервісах
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 8 жовтня 2024 року № 3)

Укладач

В. С. Бліхар,

доктор філософських наук, професор,
директор Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

П 86 **Психологія** особистості фахівця в умовах воєнного часу та
поствоєнної реабілітації: збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції (25 жовтня 2024 року) /
уклад. В. С. Бліхар. Львів : Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024. 416 с.

Збірник містить тези доповідей та повідомлень матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологія особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєнної реабілітації», яка відбудеться 25 жовтня 2024 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ. У публікаціях українських учених і молодих науковців розкрито актуальні проблеми психічного здоров'я особистості сьогодення, а також задіяння й реалізації інноваційних методів і технологій щодо його збереження у кризовому суспільстві.

Опубліковано в авторській редакції.

The collection contains abstracts of articles and reports of the materials of the IX All-Ukrainian Scientific and Practical Conference «Psychology of the specialist's personality during times of war and post-traumatic rehabilitation», which will be held on October 25, 2024 at the Lviv State University of Internal Affairs.

The publications of Ukrainian scholars and young scientists reveal the current problems of the mental health of today's personality, as well as the use and implementation of innovative methods and technologies for its preservation in a crisis society.

Published in the author's editorial office.

УДК 159.942.5;159.98.+316.613.5

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024

Пасько О. М., Гончарук І. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРЯМОВАНOSTI ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	267
Петринич О. Г. ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ЗДО В ЧАСІ ВІЙНИ.....	271
Підчасов Є. В., Челелєва Н. І. РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ І ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ.....	274
Платонов В. М. НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ПІСЛЯ ТРАВМУЮЧИХ ПОДІЙ.....	278
Плевакіна Г. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	282
Пономаренко Я. С. ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ.....	286
Потапов С. О. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕТАПИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНА РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ.....	291
Потьомкін В. О., Зазимко О. В. СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	296
Похілько Д. С. НОВІ ВИКЛИКИ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	300
Почекета М. Ф. ПСИХОЛОГІЧНА КОНОТАЦІЯ ТЕРМІНА «ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНА ОСОБА» У КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ.....	303

В. М. Платонов,
науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
екстремальної та кризової психології
науково-дослідного центру,
доктор філософії (PhD) зі спеціальності Психологія
(*Національний університет
цивільного захисту України*)

НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ПІСЛЯ ТРАВМУЮЧИХ ПОДІЙ

У зв'язку з тривалими військовими діями на фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій важким тягарем лягла місія з ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків, які спричинені застосуванням різних видів озброєння проти цивільного населення. На жаль, особовий склад ДСНС також став ціллю для ворога, а нещодавні події є вагомим підтвердженням цього. Враховуючи велику кількість залучень до ліквідації надзвичайних ситуацій воєнного характеру та прямої загрози життю у вигляді повторних ракетних обстрілів та FPV-дронів, рятувальники зазнають численних травм і поранень, а також переживають фізичну та психологічну втому [1].

Після отримання фізичних травм рятувальники проходять лікування та наступне медичне обстеження, за результатами якого визначається, чи можуть вони продовжувати виконувати свої професійні обов'язки. Проте не завжди враховується вплив психологічної травми та психологічної готовності до подальшої діяльності. Тому виникає потреба в запровадженні психологічної експертизи у вигляді тестування рятувальників після лікування та періоду фізичної реабілітації й відновлення [4–5].

На сьогодні в нормативних документах щодо психологічного супроводу працівників ДСНС така практика передбачена лише в рамках психологічної профілактики. Однак це не є окремим заходом з подальшою експертною оцінкою психологічного стану та висновком, який міг би слугувати допуском до продовження діяльності [3].

Тому виникає актуальне питання щодо розробки процедури психологічної експертизи для рятувальників, які зазнали фізичних і психологічних травм [2].

Першим етапом реалізації концепції психологічної експертизи є необхідність в зборі та узагальненні наявної інформації щодо заходів, які дозволяють оцінити актуальний психологічний стан і можливість повернення до виконання професійних завдань рятувальників, які отримали різну травмизацію. Окрім передбачених у нормативних документах заходів психологічного супроводу особового складу рятувальників, вже є перші спроби створення уніфікованих протоколів із психологічної підтримки й допомоги рятувальникам ДСНС та членам їхніх сімей, які зазнали травмуючих подій. В протоколах описані покрокові алгоритми дій для надання психологічної допомоги та підтримки рятувальникам і їх близьким, які пережили травмуючі події [6].

Другим етапом у створенні процедури психологічної експертизи є підбір психодіагностичного інструментарію. Методики повинні відповідати сучасним вимогам, які висуваються до психодіагностичних тестів, з урахуванням нормативних документів. Важливо, щоб вони мали високі показники психометричних властивостей, таких як валідність, надійність та стандартизація. Крім психометричних характеристик, важливим чинником є простота та зрозумілість тестів для респондентів. Необхідно також врахувати можливість проведення тестування за допомогою автоматизованих комп'ютерних комплексів або онлайн-платформ, що забезпечить безпомилковість і точність отриманої інформації. Слід зауважити, що сьогодні питання психодіагностики залишається проблемним та потребує як створення нових психодіагностичних тестів, так і адаптації сучасних зарубіжних методик для українськомовної аудиторії.

Третім етапом у реалізації концепції створення психологічної експертизи є підбір фахівців-психологів, які можуть бути залучені до проведення психологічної експертизи або стати повноцінними експертами в цій галузі. Також не менш важливим є питання підготовки експертів. Необхідно визначити, який формат цієї підготовки буде застосовуватися: чи це будуть додаткові курси підвищення кваліфікації

для психологів, чи спеціалізоване навчання для фахівців-психологів, які працюють у ДСНС.

Четвертим етапом є створення критеріїв експертної оцінки психологічного стану рятувальників, які пройшли лікування. На цьому етапі важливо розробити систему чітких і надійних критеріїв, що дозволять об'єктивно оцінити психоемоційний стан та збереження професійно-важливих якостей рятувальників після реабілітаційних заходів. Ці критерії мають враховувати не лише показники психологічної травматизації, а й інші індивідуально-психологічні якості та ознаки негативних психологічних станів і спеціальні характеристики, що стосуються виконання професійної діяльності. Актуальним залишається проведення моніторингу динаміки змін психологічного стану, для оцінки готовності рятувальника повернутися до виконання своїх функціональних обов'язків. Критерії психологічної експертизи мають бути зрозумілими для психологів у всіх підрозділах ДСНС та враховуватися при розробці заходів і рекомендацій щодо психологічного супроводу, щоб підтримувати психологічний стан рятувальників протягом тривалого часу.

Таким чином, створення концепції психологічної експертизи має на меті наступне:

- створення нормативно-правової бази, яка забезпечить можливість функціонування процедури психологічної експертизи;
- підбір надійних і валідних психодіагностичних інструментів для проведення тестування та написання індивідуальних експертних висновків;
- відбір фахівців-психологів, які можуть виступити експертами при проведенні психологічної експертизи, або навчання нових фахівців-експертів;
- розробка системи обґрунтованих критеріїв оцінки психологічного стану рятувальників, які пережили травмуючі події.

Це дозволить не лише об'єктивно визначити рівень їх психологічного стану, але й вчасно виявити потенційні прояви негативних станів після пережитих травмуючих подій. Проблемним питанням стає використання інструментів для оцінки динаміки психологічного стану, що повинні чітко відображати

ефективність лікувальних і реабілітаційних заходів, а також створити основу для експертних висновків та рекомендацій щодо подальшого психологічного супроводу рятувальника.

Список використаних джерел

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навчальний посібник / за заг. ред. Коваля М. С. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. 305 с.

2. Кердивар В. В., Краснокутський М. І., Овсяннікова Я. О., Перелигіна Л. А., Платонов В. М., Похілько Д. С., Тімченко О. В. Психологічне інформування професійних контингентів сектору безпеки та оборони України про можливі негативні психологічні наслідки діяльності в умовах впливу стрес-факторів підвищеної інтенсивності та шляхи їхнього подолання : практичний посібник / за заг. ред. О. В. Тімченка. Харків : Факт, 2024. 228 с.

3. Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій : Наказ М-ва внутр. справ України від 31.08.2017 р. № 747. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-17#Text> (дата звернення: 18.09.2024).

4. Похілько Д. Пропозиції щодо створення уніфікованого протоколу психологічного супроводу персоналу ДСНС, які зазнали поранень під час бойових дій. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Ч. II. С. 610–613.

5. Похілько Д. С. Необхідність створення уніфікованих протоколів психологічної підтримки та допомоги представникам сектору безпеки і оборони України після роботи в зоні активних бойових дій. *Забезпечення психологічної допомоги в секторі безпеки та оборони України* : збірник тез доп. III Всеукр. міжвід. психол. форуму (м. Київ, 30 травня 2024 р.) / за заг. ред. В. Криволапчука. Київ : ДНДІ МВС України, 2024. С. 282–284.

6. Протоколи надання психологічної підтримки та допомоги персоналу ДСНС та членам їх сімей : посібник / В. В. Кердивар, Я. О. Овсяннікова, Л. А. Перелигіна, В. М. Платонов, Д. С. Похілько. Харків : Факт, 2024. 154 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Психологія особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєнної реабілітації

Збірник матеріалів
IX Всеукраїнської науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)

м. Львів, 25 жовтня 2024 року

Укладач
В. С. Бліхар

Макетування *Галина Шушняк*

Зам № 97-24.

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.